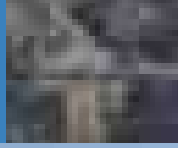

Tarih

İsmail ÇOLAK

ÇANAKKALE'NİN ADSIZ KAHRAMANLARI

“Milletimizi Çanakkale’ye gömmeye azmeden Haçlıların son kalıntılarına karşı Osmanlı’nın böylesi bir hayat memat savaşında dâhi insanlık ve merhametin doruklarında dolaşması ise aklın alamayacağı kadar hayret edilecek bir vaziyettir.”

1915 yılı Mart ayında “Çanakkale mahşerinde” Hilâl ile Haç’ın o en muazzam ve en çetin kader savaşlarından birisi patlak verdiğinde, imparatorluk coğrafyasından pek çok namsız Anadolu yiğidi, yedi düvele karşı sadece bir devleti ve ülkeyi değil, temsilciliğini omuzladığı bir büyük medeniyeti müdafaa etme şuurunu ve maksadıyla cepheye fevç fevç akın etmeye başlamıştı.

İşte, nice anaların bu kınalı kuzuları, Çanakkale’de Haçlıların “son hayâsız taarruzuna” karşı sergiledikleri inanılmaz iman mücadelesi neticesinde üzerinde yaşadığımız mübarek topraklar için bize hür bir vatan, hür bir gelecek bahşedebilmek adına canlarını adamaktan ve Anadolu’da yeniden özgür yaşayabilmenin bedelini kanlarıyla fazlasıyla ödemekten zerrece çekinmeyeceklerdi.

Bu noktada, 16. yüzyılda yaşamış Macar Seyyah Georgevits’in şu sözleri sanki Çanakkale’nin isimsiz kahramanlarına ithâfen söylenmiş gibidir: “Hıristiyan askerler, harp meydanında alacağı ücret ve ganimetten başka bir şey düşünmez. Hâlbuki Müslümanlar harp ederken yalnızca şehit olmayı düşünür, şehitlikten başka her şeyi adî ve kıymetsiz görürler.” Tarihin, huzurlarında derin bir hürmetle selam durduğu, her birinin hikâyesi ayrı bir destan olan, “bir hilâl uğruna” güneş gibi batıp ebediyet iksirini içmesini bilen o aziz, o asiller asili neferlerden burada

ancak en seçkin birkaçını zikretmekle yetineceğiz.

Bursalı Ethem’den Kayserili Hüseyin Çavuş’a

Taburlarımız arasında günlerden beri sürmekte olan harbe daha evvel iştirak etme şerefine nail olma yarışı vardı. Bu mazhariyete kavuşma telaş ve heyecanıyla yanıp tutuşan Mehmetçiklerden biri de 2. Tabur 5. Bölük’ten Bursalı Edhem idi. Edhem, taburuyla cepheye ulaşmanın daha uzun süreceğini düşündüğünden tek başına daha çabuk varabilmenin hesaplarını yapıyordu. Nihayetinde, “Kardeşim Çanakkale’de şehit oldu, onun yerine ben gideyim.” diye dilekçe verip taburundan iki ay evvel Çanakkale’ye koşmasını bilecekti.

Kayseri’nin Develi kazası Kopçalı mahallesinden Hüseyin Çavuş’un yiğitliği de Çanakkale semalarında yankılanan yürek parçalayıcı olaylardan dır:

Hüseyin, ayağı uzun süre yol yürümekten dolayı ikisi birden cılk yara olduğu halde cepheye katılmıştı. Kendisini tedavi edip cepheden alıkoymak isteyenlere ise hep aynı olumsuz cevabı vermişti. Yüzü ıstırabı içinde olduğu halde ağır yürümeye rağmen herkesin canını severek feda ettiği bir anda yarasını hiç gözü görmüyordu, ona ehemmiyet bile vermiyordu. Hâdisenin şahidi

Hamdullah Suphi Tanrıöver, dayanamaz sorar: “Arkadaş ayaklarından rahatsız olduğun halde niçin bu vaziyette muharebeye gidiyorsun?” Hüseyin Çavuş, muhatabının merakını tatmin için kundurasını çıkarır ve şişmiş, su toplamış, çatlak çatlak yaralarla bezemiş, perişan durumdaki ayağını gösterir. Çok üzülen Tanrıöver, ayağının neden böyle olduğunu sorunca Hüseyin, şu çok hazin ve ibretli sözleri sarf eder: “Selanik’te Yunanlılara esir düştüm. Bize ayaklarımızla kireç ezdirir, sonra suya sokarlardı. O zaman intikamımı almaya yemin ettim. Şimdi yürüyemesem ve yolda düşsem de beni bir sedyeye koysunlar, yine de muharebeye gideceğim. Orada gördüğüm hakaretin intikamını alacağım.”

Unutulmaz Nusret Gemisi ve Yüzbaşı Hakkı

Müttefiklerin kahredici silah gücüne karşılık Osmanlı, imkânsızlıklardan mucize üstüne mucize çıkarıyordu. Bunlardan Nusret mayın gemisinin savaşın seyrini ve kaderini değiştiren efsanevi kahramanlığı, elbette ki en başata zikredilecek ve savaş tarihine altın harflerle kaydedilecek muhteşem misallerdendir: 17 Mart akşamı, Karanlık Liman’da son bir mayın taraması yaptıran düşman amiraline “temiz” raporu verilmişti. Artık sabah başlayacak büyük taarruzun beklenen sonucundan emin olunup rahatça uyunabilirdi.

Ama gece yarısından sonra bütün ışıklarını karartmış küçük, fakat denize yazdığı destana göre çok büyük bir gemi, Rumeli kıyısından sessizce denize süzülüyordu. Yüzbaşı Hakkı Bey komutasındaki bu gemi, Türk ustalarının imal ettiği ve “patlamaz” denilen elde kalan son 26 mayını büyük bir özenle denize döşeyip kötü talihi yenmekle görevlendirilen Nusret mayın gemisi idi. Mayınlar, ustalıklarla denize döşendikten sonra saat 03.20’de gönderilen üç yeşil, bir kırmızı sinyal, görevin başarıyla tamamlandığını bildiriyordu. İş bittikten sonra Nusret, düşman gemilerinin projektörlerine yakalanmadan geri dönmüştü.

Nusret’in hazırladığı sürpriz ertesi sabah düşman donanmasına fevkalade ağır bir kayıp verdirecekti. Bouvet zırhlısı, yırtılan çelik gömleğini yenilemek üzere kaçarken mayınlara çarparak suya gömülmüş; imdada koşan Suffren ve Gaulois de aynı akıbete uğramış; Irresistible ve Ocean zırhlıları tam ileri atılacakken ayakları mayınlara takılıp batmış ve Inflexible ise güçlüğüle kurtulup römorkör yedeğinde İmroz’a çekilmişti. Ne yazık ki bu ulvî ve yüksek heyecana kalbi dayanamayan Yüzbaşı Hakkı Bey de oracıkta kalp krizinden Hakk’a yürümüştü.

Daha sonraki yıllarda Churchill, Daily Telegraph Gazetesi’yle yaptığı röportajda, Nusret’in kahramanlığını

ve savaşın gidişatındaki rolünü şöyle takdir ve teslim edecekti: “O gün, müttefiklerin koca armadasını, bir römorkör kadar olan Nusret mayın gemisinin mağlup ettiğini çok sonra öğrenmiş olduk. 1915 yılında bütün Avrupa’da milyonlarca insanın hayatına mal olan büyük taarruzlar yapılmıştır. Fakat bunların hiçbirisi Nusret’in döktüğü mayınlar kadar savaşın devamına ve düşmanın istikbaline tesir ederek bir başarı gösterememiştir.

Ali Çavuş’un Civanmertliği ve Anzaklar

Milletimizi Çanakkale’ye gömmeye azmeden Haçlıların son kalıntılarına karşı Osmanlı’nın böylesi bir hayat memat savaşında dâhi insanlık ve merhametin doruklarında dolaşması ise aklın alamayacağı kadar hayret edilecek bir vaziyettir. Meselâ, Samsunlu Ali Çavuş’un hikâyesi bunun en mükemmel misalidir: Ali Çavuş, savaşın bütün acımasız yüzüne rağmen kendisine kurşun sıkan iki yaralı Anzak askerini siperden çıkarıp Osmanlı askeri elbisesi giydirerek Bekdiğin isimli köyüne getirmiş ve burada tedavi ettirdikten 8 ay sonra, hanımının boynundaki altınları bozdurmak suretiyle İstanbul’dan gemiyle Avustralya’ya göndermiştir. Ali Çavuş, himayesindeki 269 askerin 209’unu, 7 çocuğundan 4’ünü şehit verdiği halde insanlığından hiçbir şey kaybetmemiştir.

Şimdi Avustralya’da Ali Çavuş’u ve Bekdiğin Köyünü tanımayan yok gibidir. Çünkü Ali Çavuş’un yiğitliği Avustralya’da yıllardır dillerden düşmemiştir. Ali Çavuş’un torunu ve aynı zamanda ismi geçen köyün belediye başkanı olan Mustafa Dayıoğlu, bu olayın unutulmaması için bir mahalleye Anzak isminin verildiğini, belediye binasındaki bir odayı da Anzak odası olarak düzenlediklerini söylemiştir. Anzak mahallesini kurduktan sonra Avustralya’dan davet aldıklarını ve orada devlet töreni ile karşılandıklarını belirten Dayıoğlu, 1996 yılında ise Avustralya Büyükelçisi David W. Evans’ın köylerini ziyaret ettiğini de sözlerine eklemiştir.

Mehmetçikten Ölümsüz Vasiyet ve Mektuplar

Mehmetçiğin harp esnasında yakınlarına yazıp da gönderdiği veya gönderemediği öylesine numune mektuplar var ki gerçekten insanın kalbini ve hissiyatını galeyana getirecek cinstendir. Kahraman Mehmetçik’in büründüğü destansı ruh halini yansıtan, cep hede yazdığı hazin ve ölümsüz mektuplardan işte birkaç şaheser:

Kerevizdere’de Çanakka-
le’nin son şehitleri sıfatıyla tarihe geçen, 62. Piyade Alayı’ndan Üsteğmen Zâhid’in karısına yazdığı ibret dolu vasiyetnamesi: “...Bu günlerde her zamankinden daha önemli muhare-

belere gireceğiz. Bilirsin, her muharebeye giren ölmez. Fakat eğer ben ölürsem sakın gam yeme... Beni ve seni yaratan Allah, bizi nasıl dünyada birbirimize nasip etti ise benden şehitlik rütbesini esirgemediği

ğurmakla müftehir şanlı Türk annesi! Nasihat dolu mektubunu, Divriği ovası gibi güzel, yeşillik bir ovacığın ortasından geçen derenin kenarındaki armut ağacının kenarında otururken aldım. Tabiatın yeşillikleri

lere lâyıktır. Ey benim Rabbim! Şu kahraman askerlerin bütün dilekleri, ism-i celâlini İngilizlere ve Fransızlara tanıtmaktır. Sen bu şerefli dileği ihsan eyle ve huzurunda titreyerek böyle güzel ve sakin bir yerde sana dua eden biz askerlerin süngülerini keskin, düşmanlarını zaten kahrettin ya, büsbütün mahveyle.”

takdirde elbette ruhlarımızı da birbirine kavuşturur. Vatan yolunda şehit olursam bana ne mutlu. Ancak sana bir vasiyetim var: Birincisi, benim için katiyen ağlama. İkincisi, eşyanın listesi ilişiktir. Bunları sat, ele geçecek paradan mihrini al, kalanı ile de bana mevlit okut. Eğer bunlar sana borcumu ödemezse hakkımı helâl et.”

İstanbul Hukuk Fakültesi son sınıfta iken gönüllü olarak harbe iştirak eden ve şehitlik mertebesine yükselen yedek subay adayı Ethem'in, validesine yazıp da gönderemediği mektuptaki şu edebî sözler çok daha fazla tüyler ürperticidir: “Valideciğim! Dört asker do-

içinde mest olmuş ruhumu bir kat daha takviye etti. O güzel çayırın koyu yeşil bir tarafında çamaşır yıkayan askerlerim saf saf dizilmişler. Gayet güzel sesli biri Ezan-ı Muhammedî okuyordu. Ey Allah'ım! Bu ovada onun sesi ne kadar güzeldi. Bülbül bile sustu, ekinler bile hareketten kesildi, dere bile sesini çıkarmıyordu. Ezan bitti. O dereden ben de bir abdest aldım. Cemaat ile namazı kıldık. O güzel yeşil çayırların üzerine diz çöktüm ve dua ettim: ‘Ey ulu Allah'ım! Ey şu öten kuşun, şu heybetli dağların Halik'ı! Sen bütün bunları Türklere verdin. Yine Türklerde bırak. Çünkü böyle güzel yerler, Sen'i takdis eden ve Sen'i ulu tanıyan Türk-

Kopmak üzere olan kolunu bir yana fırlatıp tekrar düşman üzerine saldıran Edincikli Mehmetler; düşman cenahından gelen el bombalarını pike yapıp karşı tarafa tekrar korkusuzca fırlatan ve bir keresinde kolunda bomba patladıktan sonra öbür koluyla savaşmak isteyen Bombacı Mehmed Çavuşlar ve daha nice isimsiz Mehmetçiğin “tarihe sığmaz” kahramanlıklarını anlatmaya ne kelimelerin kudreti ne de tarih sayfalarının yekûnu kifayet edebilir.

Onların bu fedakârlıklarına karşılık bizlere düşense şehitlerimizden ödünç aldığımız cennet vatanımızı aynı bilinç ve mesuliyet ile gelecek kuşaklara devredebilmektir. Ruhları şad olsun, aziz bedenlerini ve kanlarını feda ettikleri şu şüheda yurdunu ise Yüce Mevlâ onlara ve bizlere ebedî vatan kılsın!¹

Dipnot

¹ Hamdullah Suphi Tanrıöver, Günebakan, Haz. F. Tevetoğlu, İzmir 1987, s.74-76; Burhan Bozgeyik, Şehadet Destanı, s.220; Mehmet Sucu, “Bursalı Edhem, Söğüdü Yusuf, Kayserili Hüseyin Çavuş...”, Sızıntı Dergisi, Mart 2002, Sayı:278, s.75-76; İsmail Çolak, Doğu-Batı Kavşağında Osmanlı; Çanakkale'nin Kahraman Mekteplileri; Ölümsüz Şehit Mektupları, İstanbul 2006, Akis Yay.; Tarihin Gizem Dolu Sırları, İstanbul 2006, Akis Yay.